

Colofon

Ontwerp: 2weg | onderneming in vorm

Tekst: Dirk-Jan de Vink

Fotografie: Henk Aschman

T. (06) 53 32 82 31
info@tijdvensters.nl
www.tijdvensters.nl

^{PIA} Utrechtse Jaagpad 45N
2313 LA Leiden
KvK: 27 346586

stichting **Tijd-**
VENSTERS

Denktank presenteert advies

Een TV-documentaire met als onderwerp: Romeinen in de Lage Landen. Zes afleveringen van 25 minuten, met een hoofdrol voor animatie en levensechte 3D-simulaties.

Dat is de kern van een advies dat gisteren, 10 maart 2010, werd uitgebracht aan de stichting Tijdvensters. Een denktank bestaande uit wetenschappers, studenten en kunstenaars

In de schitterende historische ambiance van De Regentenkamer in Leiden presenteert Jasper de Bruin, docent archeologie aan de Universiteit Leiden, de hoofdlijnen van het advies. Uitgangspunt is het maken van een eigentijdse documentaire voor een breed publiek. Een publiek dat merendeels uit kijkers zonder voorkennis bestaat. De denktank wil het verhaal op een fascine-

Samenstelling van de denktank

Het advies is afkomstig van negentien personen die hebben gereageerd op een oproep van Tijdvensters om mee te doen aan een zogeheten open source-proces. Zij hebben op vrijwillige basis en op persoonlijke titel van 13 januari t/m 10 maart 2010 ideeën bediscussieerd en uitgewerkt. Onder hen zijn historici, archeologen, film- en televisiemakers, multimediaspecialisten en kunstenaars. Het enthousiasme en de maatschappelijke betrokkenheid van de deelnemers is groot. Een citaat uit het nawoord van het advies: "In een steeds kleiner wordende wereld is de eigen identiteit steeds vaker onderwerp van discussie. Meer

dan ooit is een eerlijk antwoord op de vraag waar we vandaan komen noodzakelijk. Een blik op de geschiedenis laat zien hoe tijdloos de vragen zijn waarmee wij – net als onze voorgangers – worstelen."

heeft zich de afgelopen twee maanden het hoofd gebroken over een format voor de TV-productie. De eerste reacties van het Comité van Aanbeveling en de beoogd producent zijn lovend.

Maar er is ook kritiek. Wetenschapsjournalist Marcel Hulspas: "Je moet mensen in 30 seconden kunnen uitleggen waar het over gaat."

"De vraagstukken, dromen en angsten waar wij mee leven zijn van alle tijden. De geschiedenis herhaalt zich nooit, en daarom is ze zo leerzaam. Als we kijken naar de gedragingen van onze voorouders zien we oneindige weerspiegelingen van onszelf in andere situaties, andere tijden, andere levens. Aan ons het voorrecht om hun levensverhalen te vertellen."

Wander Gubler,
student geschiedenis
(Universiteit Leiden)

Wim Weijland, directeur Rijksmuseum van Oudheden
Marcel Hulspas, wetenschapsjournalist
Pieter van Huystee, producent

rende en spannende manier brengen, genuanceerd en waarheidsgetrouw. Met als doel: een licht werpen op de complexe realiteit van de Lage Landen in de Romeinse tijd, redenerend vanuit archeologische bronnen.

Afbakening in tijd en ruimte

Eerder heeft Tijdvensters een projectvoorstel gemaakt dat het jaar 163 centraal stelt. De denktank vindt dit geen goed idee. Immers, de Romeinse tijd kenmerkt zich door de dynamische ontwikkeling van gebouwen, de materiële cultuur en ideeëngeschiedenis. De Bruin: "Bovendien is een wezenlijk aspect van geschiedenis dat mensen zich aanpassen aan veranderende omstandigheden. Om dit te laten zien, moet je minstens enkele generaties in beeld brengen." Vanwege de eisen die het

"De uitdaging voor mij als faciitator is om een balans te vinden tussen 'richting geven' en 'ruimte laten'. Een facinerende proces dat soms een beetje op 'herding cats' lijkt."

David Dodd,
zelfstandig business-coach

onderwijs stelt, adviseert de denktank een veel ruimer tijdvak te nemen: de hele periode van de Romeinse bezetting, vanaf de komst van Caesar, rond 58 voor Christus, totdat keizer Honorius de laatste troepen terugtrekt, rond 406 na Christus.

De voorgestelde ruimtelijke afbakening is het gebied tussen de Schelde en de Eems; destijds de provincie Germania Inferior en het 'barbaarse'

overrijnse gebied. Waarom? Omdat dit historisch één samenhangend gebied is. Ten tweede omdat het zwaartepunt van de gebeurtenissen aanvankelijk in het zuiden ligt. Daarnaast is er in de ons omringende landen veel meer te filmen in de buitenruimte, dus buiten musea. Een bijkomend voordeel is dat op deze manier samenwerking met de Belgische televisie (Canvas) mogelijk wordt.

Universeel menselijke thema's

De denktank constateert dat televisiekijkers verwend en overprikkeld zijn. "Je moet van goeden huize komen om de aandacht vast te houden." Daarom is er een hoofdrol weggelegd voor 'universeel menselijke thema's' die kijkers de mogelijkheid bieden om zich te identificeren. Voorbeelden van zulke thema's: sterfelijkheid, moraliteit, religie, zelfbeschikking en gezondheid. Dit zijn thema's die "als een magneet werken, verlokken kracht bezitten,

"Ik houd me bezig met de TV-productie over de Romeinen, omdat ik me er graag - letterlijk en figuurlijk - een beeld van vorm. Het is interessant om met mensen uit verschillende disciplines te brainstormen over hoe je bijvoorbeeld het begrip 'tijd' kunt visualiseren. De Romeinen hadden hier zelf een mooi beeld voor. Het is - zo vonden ze - alsof je achterstevoeren op een kar door het landschap wordt getrokken. Wat 'achter de rug is' moet juist nog komen; daar heb je nog geen zicht op. Je ziet alleen het heden, en - iets verder weg - het verleden. Hoe verder weg in de tijd, hoe kleiner en vager het wordt aan de horizon..."

Simon van Vegten,
manager
DPI Animation House

De zes afleveringen

1. Rome rukt op

De expansie van een wereldmacht.
Hoofdvraag: Waarom waren de Romeinen eigenlijk geïnteresseerd in onze 'perifere' regio?

2. Verdeel en heers

Collaboratie en verzet bij de autochtone bevolking.
Hoofdvraag: Waarom namen de lokale stammen dienst in het Romeinse leger voor 25 jaar en zijn ze niet in verzet gekomen tegen de overheersing?

3. De Rijn grens

Een versterkte verkeersader die de controle van personen- en goederenverkeer mogelijk maakt.
Hoofdvraag: Was de Limes een Houten Gordijn dat twee werelden van elkaar moest scheiden? Is de Limes aangelegd om het Imperium tegen invallende horden Germanen te beschermen?

4. Een gouden eeuw

Stabiliteit leidt tot economische en culturele bloei.
Hoofdvraag: Hoe wijdverspreid was de welvaart van de tweede eeuw in de Lagen Landen?

5. Het vulgus

Gewone mensen in hun dagelijkse leven.
Hoofdvraag: Wat zijn de ervaringen als je in 163 na Christus de voordeur uitstapt?

6. De erfenis van Rome

De Romeinse tijd is geen voltooid verleden tijd.
Hoofdvraag: Verdwijnt met het Provinciaal-Romeinse bestuur ook de Provinciaal-Romeinse cultuur?

“Out of the box-denken is een voorwaarde is om dit project interessant te maken voor een groot publiek. Het is voor mij - en ik bemerk dat ook bij de andere teamleden - een uitdaging om het vrijwel onzichtbare op een spannende manier te verbeelden en te vertellen.”

Michel de Bakker,
organisator
culturele projecten

‘human interest’ losmaken, [...] als relevant ervaren worden, een spiegel voorhouden, het hart raken,” aldus de eindrapportage. De focus ligt op het dagelijks leven

van mensen in alle lagen van de bevolking. Om de spanningsboog intact te houden is er ruim aandacht voor anekdotes en voor emotie, ook die van de vertellers.

Visualisering

Wat de afleveringen spectaculair maakt is de vernieuwende vormtaal die de denktank in de afleveringen toepast. Behalve technieken om van grote afstand in te zoomen op het landschap, zoals Google Earth dat doet, maakt het ontwikkelde format ruimhartig gebruik van ‘augmented reality’. Hierbij vloeien hedendaagse landschappen over in gereconstrueerde landschappen. Een hedendaagse marktkoopman verandert bijvoorbeeld in zijn tweeduizend jaar oude voorganger. Verrassend is ook een splitsing in het beeld, waarbij de

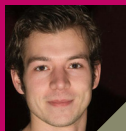
“De Romeinse Tijd in Nederland heeft vier eeuwen beslagen, dat is bijna net zolang als de band tussen de Oranjes en Nederland. En bijna twee keer de leeftijd van het Koninkrijk der Nederlanden. Ondanks die 400 jaar is onze kennis bescheiden over de Romeinse periode in Nederland. Maar elke week, zo niet elke dag wordt er dankzij archeologisch onderzoek een stukje Romeinse tijd gevonden in Nederland. Met al die stukjes leggen archeologen de puzzel van de Romeinse tijd aan elkaar tot een fascinerend verhaal. Het wordt tijd dat iedereen daar kennis van neemt.”

Cees Koot, archeoloog-
archeoloog-onderzoeker
(V.U. Amsterdam)

“Geschiedenis is van zeer groot belang, juist in deze tijd. Alles gaat razendsnel in deze maatschappij: transport, communicatie, volwassenheid bereiken. Het is belangrijk te weten waar je vandaan komt, waar je 'roots' liggen en hoe de huidige maatschappij tot stand is gekomen.”

Willem Baetsen,
student archeologie
(Universiteit Leiden)

bovengrond en de ondergrond een eigen verhaal vertellen. Beoogd producent Pieter van Huystee sprak zijn waardering uit voor deze vondst.

Kritiek

Wim Weijland, directeur van het Rijksmuseum van Oudheden, tevens lid van het Comité van Aanbeveling, prees de denktank met het resultaat. “Hier ligt een programmavoorstel dat een producent niet dagelijks in handen krijgt.” Daarnaast was hij ook kritisch. Hij maakte de vergelij-

king met een kok die te veel kruiden gebruikt, om aan te geven dat een documentairemaker moet kiezen. Wetenschapsjournalist Marcel Hulspas, eveneens lid van het Comité van Aanbeveling, was het met hem eens. “De vakmatige interesse van de opstellers van het advies resulteert in te veel losse verhalen, waaraan geen centrale vraag te grondslag ligt.”

Pieter van Huystee beaamde dit. Hij vergeleek de eindrapportage met een schoenendoos voor materialen. “Prachtig dat die er is, want nu hebben we keuze. Maar het echte verhaal moet nog worden opgediept. Dat is helemaal niet erg, zo gaat dat nu eenmaal. Het is tijd voor de volgende stap.”

De stichting Tijdvensters beraadt zich in de periode tot 25 maart 2010 op het advies en komt daarna met een reactie.